

ТАВАККАЛ ЧОРИЕВ, ЦУМЪАНАЗАР ЭШОНҚУЛОВ

**САВОДОМУЗИИ ЗАБОНИ
МОДАРИ ВА ХОНИШ**

**ДАФТАРИ МАШҚ
БАРОИ СИНФИ 3**

*Вазорати таълими халқи Республикаи Ўзбекистон
ба нашр тавсия намудааст*

Нашри нав

ТОШКАНД – 2022

УЎК 811.222.8(075.3)
КБК 81.2(5Тож)я72
Э 94

ТАВАККАЛ ЧОРИЕВ, ҚУМЪАНАЗАР ЭШОНҚУЛОВ

Муқарризон:

- Б. Қўраев, Р. Қумаев** – омўзгорони кафедраи методикаи таълими ибтидоии Донишгоҳи давлатии Бухоро;
- А. Назаров** – методисти шўъбаи таълими халқи ноҳияи Паркенти вилояти Тошканд;
- К. Ярашов** – омўзгори синфҳои ибтидоии мактаби рақами 56-уми ноҳияи Деҳқонободи вилояти Қашқадарё;
- Р. Қўчканова** – омўзгори синфҳои ибтидоии мактаби рақами 15-уми ноҳияи Паркенти вилояти Тошканд.

Саводомўзии забони модарӣ ва хониш, синфи 3 (Матн): Дафтари машқ / Т. Чориев, Қ. Эшонқулов. – Тошканд: Маркази таълими Республика, 2022. – 96 саҳ.

ISBN 978-9943-8066-7-2

УЎК 811.222.8(075.3)
КБК 81.2(5Тож)я72

Макети оригиналӣ ва концепсияи дизайнӣ аз ҷониби маркази таълими Республика коркард шудааст.

Аз ҳисоби маблағҳои Бунёди мақсадноки китоби республика чоп шудааст.

ISBN 978-9943-8066-7-2

© Маркази таълими Республика, 2022

1. Дар катакҳои холи номи аломатҳои китобати-
тиро нависед.

МЕДОНАМ, ДОНИСТАН МЕХОҶАМ!

Дар охири ҷумлаҳои ҳикоягӣ
гузошта мешавад.

Дар охири ҷумлаҳои саволи
гузошта мешавад.

Дар охири ҷумлаҳои хитобӣ ва амрӣ
 гузошта мешавад.

Боз чунин аломатҳои китобати-ро медонам!

д а   с а

т е   н л

2. Ба ҷойи аломати савол ҳарфи заруриро гу-
зошта, калима созед.

б ? р, б ? р, с ? р, х ? р, д ? р, б ? р,
к ? р, к ? р, с ? р.

---

3. Бо ҳиҷочудокунӣ калимаҳоро нависед ва дар қавсайд миқдори ҳарфу овозҳояшонро ишора кунед.

Истиқлол, соҳибистиқлолӣ, хушнудӣ, сарфарозӣ.

---

4. Дар сутунчаҳои холӣ номи рамзҳои давлатии Ватанамон – Ўзбекистонро нависед.

---

5. Бозии “Саволаку ҷавобак”. Бо тартиб додани ҷумлаҳо ба савол ҷавоб диҳед.

Ватан аз чӣ оғоз меёбад?

В А Т А Н	аз аллаи Модар	
	аз афсонаи модаркалон	
	аз панду насиҳати бобо	
	аз ҷонбозиҳои фарзандони содиқ	
	аз тамошои манзараҳои зебои табиат	
	аз фидокориҳои устодони ватандӯсту донишманд	

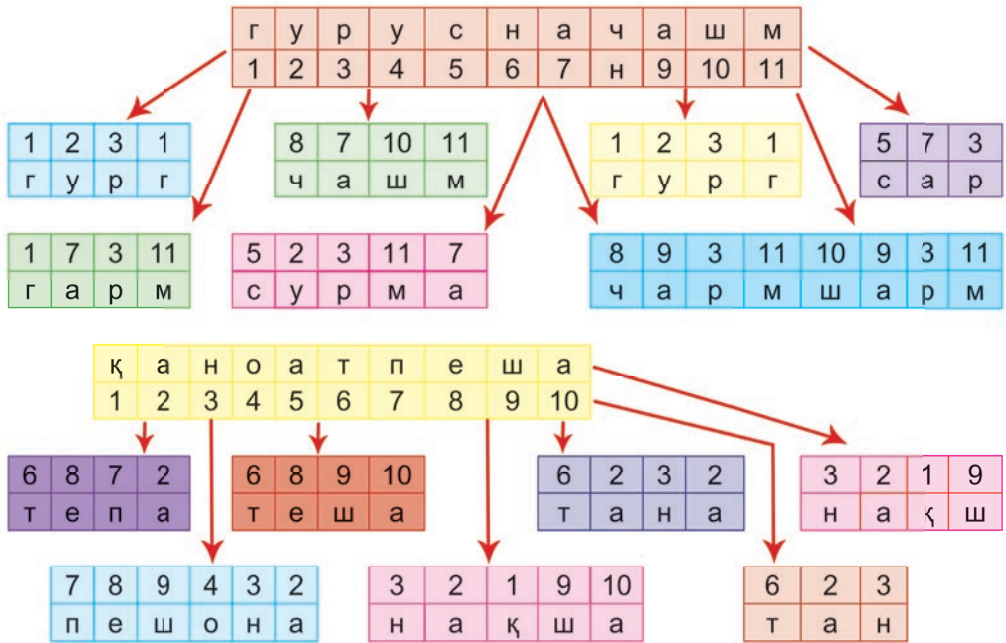

---

6. Калимаҳои ҳаммаъноии “**Ватан**”-ро бо хати зебо ба дафтар рӯбардор кунед.

МАЪНОИ 1		МАЪНОИ 2		МАЪНОИ 3
Ҷойи таваллуд ва нашъунамо		Ҷойи истиқомат		Диёр
Деҳа, шаҳр		Манзил		Сарзамин
Мамлакат		Макон		Кишвар
Зодгоҳ		Маскан		Меҳан

7. Аз рӯйи калима ва рақамҳои додашуда калимаҳои нав созад.

8. Бозии “Калимаёбак”. Бо ҳарфҳои пеш-ниҳодшуда калимаҳо тартиб диҳед.

---

9. Ҷумлаи “Ҳифзи табиат – ҳифзи Ватан аст”-ро бо хати зебо ба дафтар рӯбардор кунед.

---

10. Калимаи “**башар**”-ро аз ҷиҳати тобиши маъно шарҳ диҳед ва инчунин дар паҳлӯи он калимаҳои ҳаммаънояшро нависед.

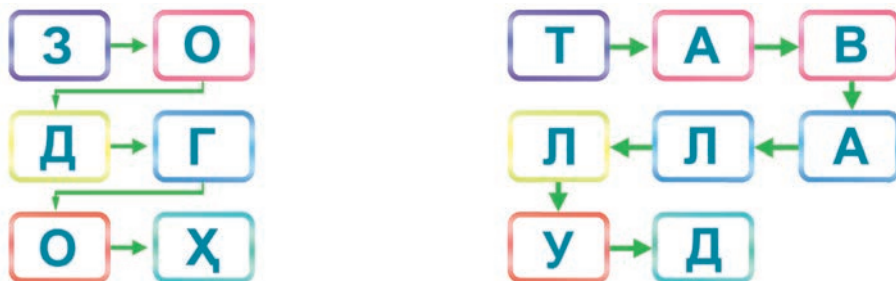

---

11. Бози “**Калимаёбак**”. Аз ҳарфҳои пешниҳодшуда кадом калимаҳо ҳосил шуданашро ёбед ва бо хати зебо нависед.

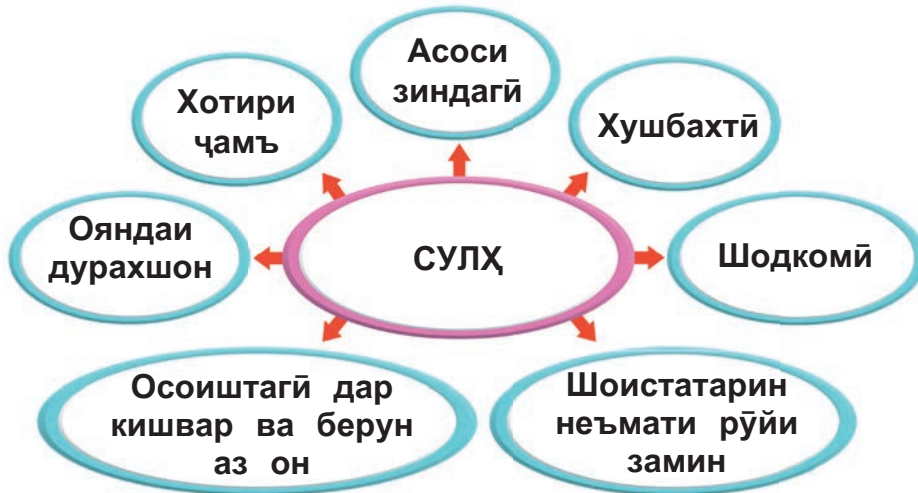
12. Бо ҷобаҷогузори таркибҳои додашуда шакли пурраи зарбулмасалҳоро пайдо намоед ва ҷумлаҳо тартиб диҳед.

1. Меҳнат кунӣ _____.
2. Меҳнат _____.
3. Бе меҳнат _____.

Таркибҳо барои истифода: *роҳат мебинӣ, шараф аст, роҳат муяссар намешавад.*

13. Ибораҳои пешниҳодшудаи доир ба сулҳро бо хати зебо рӯбардор кунед.

14. Сухани пурҳикматро хонед ва пас аз он бо хати зебо нависед.

Агар хоҳӣ беҳтарини халқ бошӣ, чизе аз халқ дарег мадор!

Унсурулмаолии Кайковус

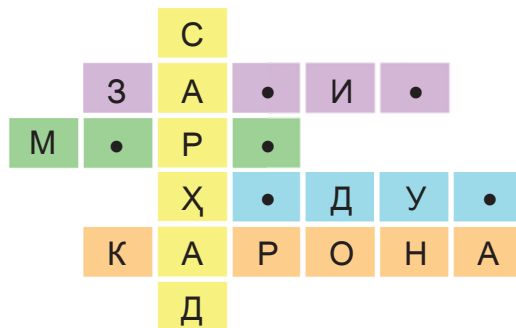
15. **Суратмуаммо.** Бо гузоштани сарҳарфи расмҳо сухани пурҳикмати “**Сулҳ неъмат олист**”-ро пайдо намуда, бо хати зебо нависед.

16. Бо назардошти саволҳо чанде аз калимаҳои таркиби шеъри дар саҳифаи 18-уми қисми 1-уми китоби дарсӣ додашударо ба гурӯҳҳо ҷудо карда нависед.

кӣ	чӣ	чӣ хел?	чӣ кор мекунам?

17. **Ҳарфчадвал.** Бо истифодаи ҳарф калима ва бо калимаҳо якчанд ибора тартиб диҳед.

---

18. Аз рӯйи тасвири меваҳои тирамоҳӣ ҷумлаҳо тартиб диҳед.

---

19. Бози “Калимаёбак”. Бо ҳарфҳои пешниҳодшуда калимаҳо тартиб диҳед.

20. Тобиши маъноии ибораҳои поёниро ёдрас кунед ва монанди он якчанд ибораҳои дигар нависед.

чӣ хел?

чӣ хел?

чӣ хел?

Тиранмоҳи зарнисор, тиранмоҳи бошукӯҳ, тиранмоҳи заркокул.

21. Аз рӯйи расм номи фасли солро пайдо намоед ва бо тартиб додани ҷумлаҳо фикратонро баён кунед.

ТИРА

---

22. Чистони зеринро бо хати зебо нависед.

*Як дарахту сад дандон,
Заб-зардаки лабхандон.*

---

23. Бо гузоштани ҳарфҳо дар катакҳои холии ҳарфчадвал номи меваҳои тирамоҳиро пайдо кунед.

---

24. **Суратмуаммо.** Бо гузоштани сарҳарфи расмҳои поёни зарбулмасалеро пайдо кунед.

---

25. Ҷумлаи пешниҳодшударо бо хати зебо ба дафтар рӯбардор кунед.

Дар таркиби баргҳо доначаҳои зиёди хурд-хурде ҳастанд, ки ранг доранд: *сабз, зард, сурх.*

---

26. Аз рӯйи тасвири майдони паҳновари офтобпарастии кишкардашуда якчанд ҷумла тартиб диҳед.

27. **Ҳарфчадвал.** Бо гузоштани ҳарфҳо каттакҳои холиро пур кунед ва пас аз он калимаҳоро номбар кунед.

	1.	В	•	Қ	•	
2.	М	А	•	Т	•	Б
3.	К	•	Т	•	Б	
	4.	Қ	А	•	А	•
	5.	Н	•	Н		

---

28. Бо қорбасти калимаҳои зерин ҷумлаҳо тартиб диҳед.

Ҷанг, галаба, голиб, мағлуб, душман, хунрезӣ, ҷоннисорӣ, ҳимоя.

---

29. Бо корбасти калимаҳои зерин ҷумлаҳо тартиб диҳед.

Тамошо, саёҳат, истироҳат, мӯъҷиза, дил-писанд, бошукӯҳ.

---

30. Бозии “Калимаёбак”. Бо ҳарфҳои пеш-ниҳодшуда калимаҳо тартиб диҳед.

---

31. Аз рӯйи тасвири зерин ва мазмуни матни китоби дарсӣ ҷумлаҳо тартиб диҳед.

---

32. Сухани пурҳикмати зеринро мазмунан шарҳ диҳед ва бо хати зебо рӯбардор кунед.

Рафиқи инсон далели хиради ўст.

33. **Суратмуаммо.** Аз рўйи расм бо гузошта-ни сарҳарф зарбулмасали “Забон тарҷумони дил аст”-ро пайдо кунед.

34. Порчаи шеърро хонед ва пас аз он ба расм нигоҳ карда, сарлавҳа интихоб кунед. Фикратонро хаттӣ баён кунед.

*Дар соати бисту чор
Маро шавед интизор.
Пеши шумо меоям,
Бо тӯҳфаҳо меоям.*

35. Аз рӯйи расм номи нақлиётҳои зеринро бо хати зебо нависед.

36. Бо корбасти калимаҳои зерин якчанд ҷумла тартиб диҳед.

Сӯхтор, оташ, фиғон, фарёд, сӯхторхомӯшӣ, мардум.

---

37. Чистонро хонед ва ҷавобашро ёфта, бо хати зебо нависед.

*Дар болои зинаҳо,
Роҳ меравад хонаҳо.*

---

38. Аз рӯйи тасвири аломати роҳ ва вазифаи онҳо ҷумлаҳои мазмунан боҳам алоқаманд нависед.

---

39. Дар каттакҳои холи номи чанде аз автомобилҳоро бо хати зебо нависед.

---

40. Бозии “Калимаёбак”. Намудҳои нақлиёти ҳавоиро нависед ва номбар кунед.

---

41. Аз рӯйи ҷадвал номи воҳидҳои таркиби калимаро ба дафтар дар алоҳидагӣ рӯбардор кунед.

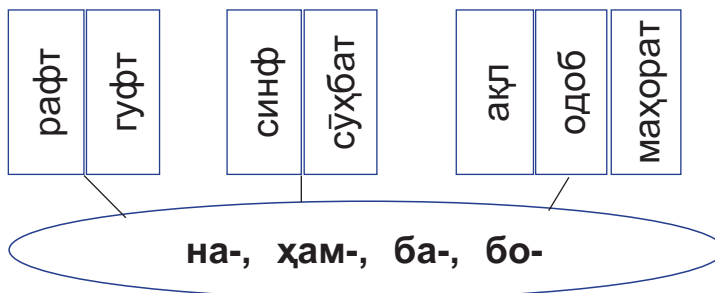

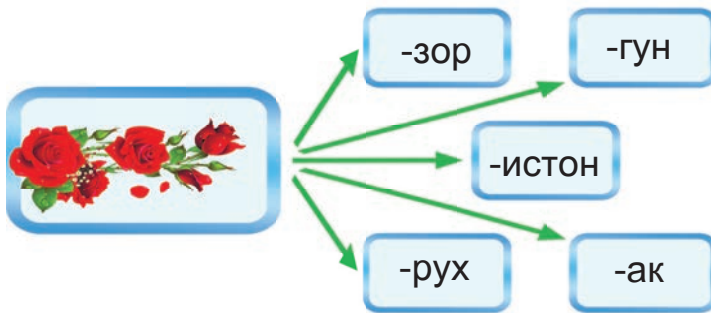
---

42. Пешвандҳои дар даруни ҳалқа додашударо пеш аз калимаҳо илова намуда, бо хати зебо ба дафтар рӯбардор кунед.

43. Бо иловаи пасвандҳо ба номи растанӣ калимаҳои ҳамреша тартиб диҳед.

44. Аз рӯйи аломатҳои шартӣ мисолҳо нави-
сед.

45. Бо корбасти калимаҳои ифодакунандаи қисми компютер ва расму тасвирҳои китоби дарсӣ ҷумлаҳо тартиб диҳед.

---

46. Номи қисмҳои компютерро бо хати зебо рӯбардор кунед.

---

47. Калимаҳои зеринро ду-се маротиба машқи талаффуз кунед ва пас аз он бо онҳо ҷумлаҳо тартиб диҳед.

Монитор, протсессор, клавиатура, мушак, чопгар, камера.

---

48. Доир ба намудҳои чопгар ва вазифаҳои онҳо якчанд ҷумла тартиб диҳед.

Чопгари матрицавӣ

Чопгари рангпошанда

Чопгарҳои лазерӣ

---

49. **Суратмуаммо.** Бо гузоштани сарҳарфи расмҳо зарбулмасали “**Бузургӣ ба ақл аст, на ба сол**”-ро пайдо намуда, бо хати зебо нависед.

---

50. Бозии “**Калимаёбак**”. Бо ҳарфҳои пешниҳодшуда калимаҳо тартиб диҳед.

---

51. Бо саволгузорӣ ба исмҳои ифодакунандаи номи одамон ва ашёҳо, инчунин исмҳои шуморашон танҳову ҷамъ мисолҳо нависед.

---

52. **Суратмуаммо.** Бо гузоштани сарҳарфи расмҳо сухани пурҳикматеро пайдо намуда, бо хати зебо нависед.

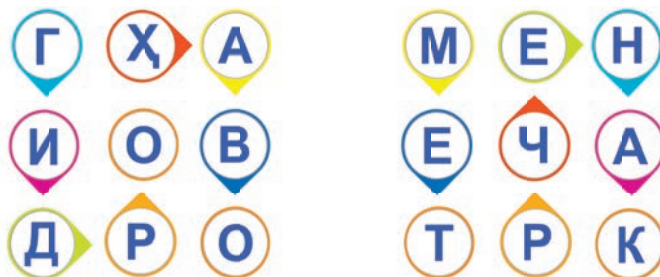

---

53. Бозии “Калимаёбак”. Бо ҳарфҳои пешниҳодшуда калимаҳо тартиб диҳед.

---

54. Илова ба калимаи поёнӣ бо навиштани ном аз рӯи расм номи таҷҳизоти обу ҳаво-санҷро пайдо кунед.

---

55. Номи таҷҳизоти обу ҳавосанҷро бо хати зебо ба дафтар рӯбардор кунед.

Анемометр, барометр, анероид, ранспондер, гигрометр, психрометр, сенсор, электрон.

---

56. Ба расмҳо нигаред ва исмҳои танҳову ҷамъ тартиб диҳед.

кй?	чй?	киҳо?	чиҳо?

---

57. **Суратмуаммо.** Аз рӯйи расм бо гузошта-ни сарҳарф ҷумлаи “**Ватан муқаддас аст**”-ро пайдо кунед.

58. Аз рӯйи расм доир ба вазифаи духтури дандон якчанд ҷумла нависед.

59. Сутуни дююм ва сеюмро бо навиштани мисолҳо пурра намоед.

Сабзавот ва меваҳо	Номи сабзавот ва меваҳо	Маза, таъм, ранг, шакли сабзавот ва меваҳо

---

60. Ба расм нигаред ва дар хусуси пешгирӣ, инчунин табобати бемории зуком он чизе, ки медонед, бо хати зебо нависед.

61. Бо корбасти калима ва ибораҳои зерин ҷумлаҳо тартиб диҳед.

Бемор, табларза, сулфа, зуком, дарди сар, дарди бугумҳо, дарди гулӯ, ҳарорати бадан, аксазанӣ, обравӣ аз бинӣ, дарди гӯш.

62. Ба ҷойи нуқтаҳо бо гузоштани сифатҳо ҷумлаҳои сутуни дуюмро дар шакли пурра хонед ва бо хати зебо рӯбардор кунед.

Ҷумлаҳо	
Ин бино баланд аст.	Он бино аз ин ҳам... аст.
Сабоҳат духтарчаи хурд аст.	Фотима аз вай ... аст.
Оҳан сахт аст.	Пӯлод аз ин ҳам...
Ин шаҳр обод аст.	Он шаҳр аз ин ҳам...
Ин девор паст аст.	Он девор аз вай ҳам...
Гург ҳайвони зӯр аст.	Шер аз гург ҳам...

63. Аз рӯйи расм доир ба фасли зимистон чумлаҳои пурмазмун тартиб диҳед.

64. Ба қойи хати рост пеш аз саволҳо калимаҳои мувофиқи додашударо қобачо гузошта нависед ва мансуби кадом ҳиссаи нутқ буданашонро гӯед.

Рӯбоҳ чӯ? чӣ хел? _____.

Зоғ чӯ? чӣ хел? _____.

Калимаҳо барои истифода: *фиребгар, мак-кор, сиёҳу ало, донову ҷавон.*

---

65. Дар сутуни сеюм ба ҷойи нуқтаҳо бо гузоштани сифатҳои муқобилмаъно ба саволҳо ҷавоб диҳед.

Мисол	Савол	Ҷавоби саволҳо
Пиёз тунд аст?	Помидор-чӣ?	...
Намак шӯр аст?	Шакар-чӣ?	...
Фил ҳайвони калон аст.	Муш-чӣ?	...
Ангишт сиёҳ аст?	Барф-чӣ?	Барф сафед аст.
Дарё калон аст.	Ҷӯй чӣ?	...
Асал ширин аст.	Қаламфур-чӣ?	...
Шер ҳайвони ваҳшӣ аст.	Сағ-чӣ?	...

---

66. **Суратмуаммо.** Бо гузоштани сарҳарфи предметҳо зарбулмасали “**Дониш чароғи ақл аст**”-ро пайдо кунед.

---

67. Бо корбасти сифатҳои муқобилмаъно ибораҳо тартиб диҳед.

Сифатҳои муқобилмаъно	
сафед	сиёҳ
баланд	паст
дур	наздик
васеъ	танг
равшан	торик
талх	ширин

68. Ба расм сарлавҳа интиҳоб намуда, пас аз он ҷумлаҳо тартиб диҳед.

69. Аз рӯйи расм ва мазмуни матни китоби дарсӣ якчанд ҷумла тартиб диҳед.

38

---

70. Аз рӯйи расм ва мазмуни матни китоби дарсӣ доир ба ҳуқуқи хурдсолон якчанд ҷумла тартиб диҳед.

71. Бози “Калимаёбак”. Бо ҳарфҳои пешниҳодшуда калимаҳо тартиб диҳед.

72. Бо қорбасти калимаҳои зерин ҷумлаҳо тартиб диҳед.

Ҳуқуқ, кӯдак, аз рӯзи таваллуд, оила, ном, падар, модар.

73. Аз рӯйи расм ва мазмуни матни китоби дарсиатон доир ба Конституция (Сарқонуни)-и Ҷумҳурии Ўзбекистон ҷумлаҳо тартиб диҳед.

---

74. Бозии “Калимаёбак”. Бо ҳарфҳои пешниҳодшуда калимаҳо тартиб диҳед.

---

75. Бо қорбасти калимаҳои зерин ҷумлаҳо тартиб диҳед.

Сарқонун, қонун, боб, қисм, модда, ҳуқуқ, комилҳуқуқӣ.

---

76. Аз рӯи расм фикратонро доир ба ҳуқуқҳои кӯдакон ба таври шифоҳӣ ва хаттӣ баён кунед.

---

77. Аз рӯйи ҷадвал масъулият ва ўҳдадориҳои падару модар дар тарбияи фарзандро номбар намуда, бо хати зебо нависед.

Шаш маслиҳати олимон дар бораи тарбияи фарзанд

	1.	Ба бачагон таълим диҳед, ки ҳиссиёти худро идора кунанд.
	2.	Бо бачагон дар бораи ахлоқ, масъулият ва нақши онҳо дар гурӯҳ ва ҷомае сӯҳбат кунед.
	3.	Ҷаҳонбинии фарзанди худро инкишоф ва такмил диҳед.
	4.	Дар хона миннатдорӣ зоҳир кунед.
	5.	Стандартҳои ахлоқиро муқаррар ва риоя кунед.
	6.	Бо фарзандони худ вақт ҷудо кунед, то онҳоро хубтар бифаҳмед.

78. Чистонро хонед ва ҷавобашро гӯед. Сифатҳояшро муайян намуда, бо саволгзорӣ ба дафтар рӯбардор кунед.

*Кабуд меандозем,
Зард мекашем.*

---

79. Аз рӯйи расм доир ба адаб бо падару модар якчанд ҷумла тартиб диҳед.

---

80. Бозии “Калимаёбак”. Бо ҳарфҳои пеш-ниҳодшуда калимаҳо тартиб диҳед.

---

81. Ҷумлаи зеринро бо хати зебо ба дафтар рӯбардор кунед.

Падару модар бояд мувозинати адолатро дар оила, миёни фарзандон дар ҳама маврид нигоҳ доранд.

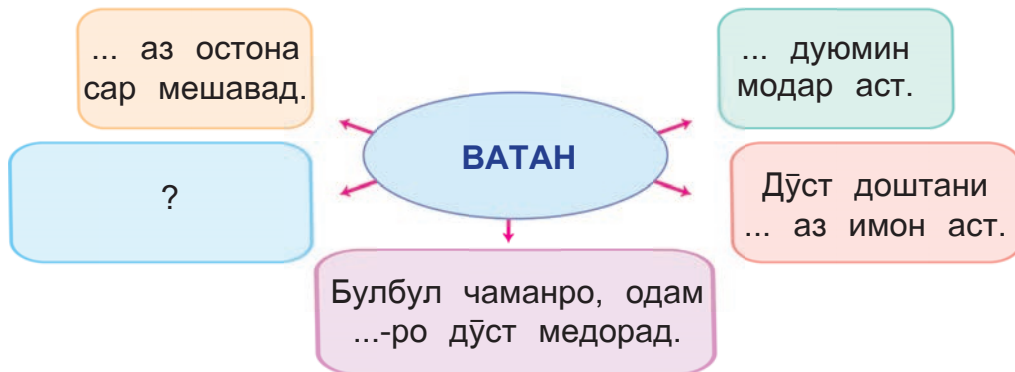

---

82. Мафҳуми “**Ватан**”-ро дар асоси нақшаи поёнӣ шарҳ диҳед ва пас аз он бо хати зебо рӯбардор кунед.

---

83. Бози “**Калимаёбак**”. Бо ҳарфҳои пешниҳодшуда калимаҳо тартиб диҳед.

---

84. Аз рӯи расм ва мазмуни матни китоби дарсӣ бо интихоб ва корбасти шумораҳо матн тартиб диҳед.

---

85. Аз рӯи расм ва мазмуни матни китоби дарсӣ доир ба амалҳои нек якчанд ҷумла тартиб диҳед.

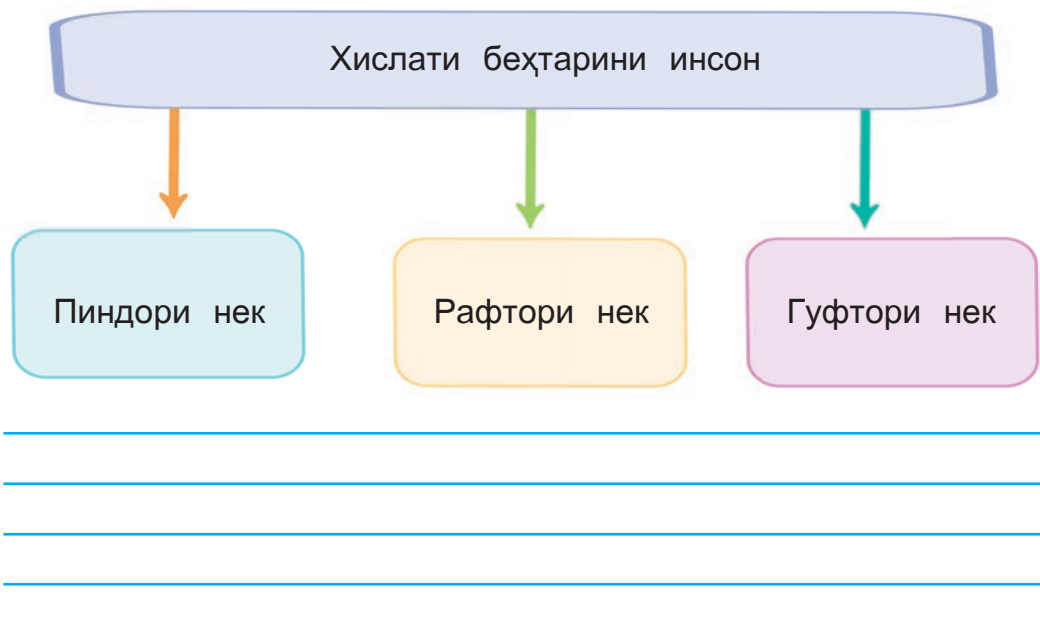

86. **Суратмуаммо.** Бо гузоштани сарҳарфи расмҳо зарбулмасали “Некї кун, номат дар чаҳон монад”-ро пайдо кунед.

87. Аз рӯйи расм ва мазмуни матни китоби дарсї доир ба хислатҳои беҳтарини инсон ҷумлаҳо тартиб диҳед.

88. Аз рӯйи расм ҳикояи хурде тартиб диҳед.

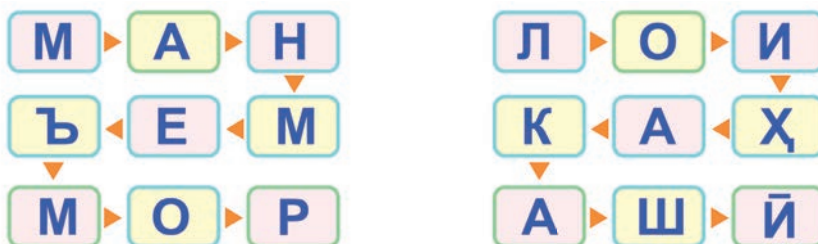

89. Доир ба намуди санъати меъморӣ фикратонро баён намуда, якчанд ҷумла нависед.

90. Бо иловаи пасвандҳои **-ум (-юм)**, **-умин (-юмин)** ба шумораи тартибӣ якчанд мисол нависед.

91. Бозии “Калимаёбак”. Бо ҳарфҳои пеш-ниҳодшуда калимаҳо тартиб диҳед.

---

92. Луғатҳоро бо шарҳ ба дафтар рӯбардор кунед.

1. **Меъмор** – созандаи иморат, устои бинокор.

2. **Тарҳ** – нақшаи аввалини чизе масалан, сохтмон; лоиҳа, нақша.

3. **Фарҳанг** – маҷмӯи дастовардҳои инсоният дар соҳаи муносибатҳои истеҳсоли, ҷамъияти ва ахлоқи, маданият; илм, маърифат.

---

93. Аз рӯйи расм ва мазмуни матни китоби дарсӣ доир ба биноҳои мӯхташами меъмории шаҳри Тошканд якчанд ҷумла тартиб диҳед.

---

94. Сухани пурҳикматро мазмунан баён наму-
да, бо хати зебо нависед.

Аз Луқмони Ҳаким пурсиданд: “Қадам биност, ки ҳаргиз хароб намешавад?” – Гуфт: “Адл”.

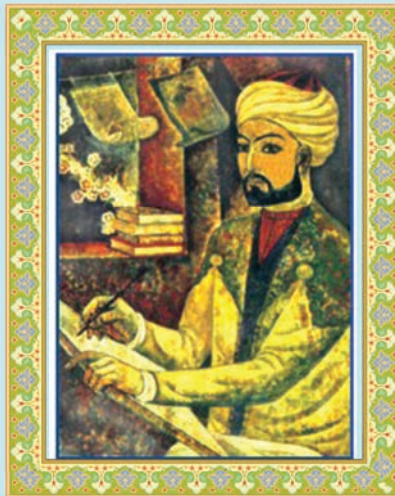

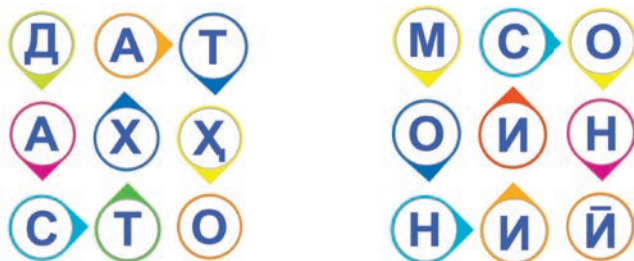
95. **Суратмуаммо.** Бо гузоштани сарҳарфи расмҳо зарбулмасали “**Аз дилозор ҳама безор**”-ро пайдо кунед.

96. **Аз рӯйи расм ва мазмуни матни китоби дарсӣ доир ба санъати наққошӣ ва минётурнигорӣ якчанд ҷумла тартиб диҳед.**

97. Бози “Калимаёбак”. Бо ҳарфҳои пеш-ниҳодшуда калимаҳо тартиб диҳед.

98. Аз силсилаи мисолҳо феълҳоро муайян намуда, бо хати зебо ба дафтар рӯбардор кунед.

Доно, медонад, хушёр, мехонад, ҳозирчавоб, гуфт, рассом, кашид, наққош, супорид, му-саввир, мекашад.

99. Аз рӯи расм ва мазмуни шеъри китоби дарсӣ доир ба санъати рассомӣ ва вазифаи қаламҳои ранга якчанд ҷумла тартиб диҳед.

100. Аз рӯи расм ва корбасти калимаҳои зерин ҷумлаҳо тартиб диҳед.

Рассом, расм, зебо, мусаввир, наққош, мекашад, мӯқалам, зард, офтоб, нурпош, когаз, сафед, фикркунон, нишаст.

101. **Суратмуаммо.** Бо гузоштани сарҳарфи расмҳо зарбулмасали “**Ҷаҳл хоб асту илм – бедорӣ**”-ро пайдо кунед.

102. Ба расм нигаред, фикратонро аввал ши-
фоҳӣ ва пас аз он хаттӣ баён намоед.

103. **Суратмуаммо.** Аз номи рақаму калима калимаи аз чиҳати сохт мураккаб тартиб диҳед. Гӯед, ки он кадом калима будааст?

104. Ба қойи хатти рост феълҳои мувофиқро гузошта, шакли пурраи ҷумлаҳоро пайдо кунед.

1. Рангҳо ба оина назар _____
2. Аз иттифоқи рангҳо тамоми диёр _____
3. Дар осмон рангинкамон _____

4. Рангҳо аз нав ба парвоз_____

5. Рангҳо нақшҳои овезаҳоро_____

6. Дар пирохани раққоса рангҳои сурх, сабз, сафед ва кабуд хеле зебо_____

Калимаҳо барои истифода: *карданд, шукуфон шуд, баромад, баромаданд, тамошо кардаанд, менамуданд.*

105. Аз рӯи расму тасвир фикратонро ши-фоҳӣ ва хаттӣ баён намоед.

---

106. Бози “Калимаёбак”. Бо ҳарфҳои пешниҳодшуда калимаҳо тартиб диҳед.

---

107. Калимаҳои зеринро аз ҷиҳати тобиши маъно шарҳ диҳед ва ҳаммаънояшонро нависед.

Шамс, қамар, ахтар.

---

108. Аз рӯйи расм ва мазмуни матни китоби дарсӣ ҳаракат, ҳолат ва бо кадом амалиёт банд будани рассоми ҷавонро номбар намуда, ҷумлаҳо тартиб диҳед.

---

109. **Суратмуаммо.** Бо гузоштани сарҳарфи расмҳо зарбулмасали “**Ҳеч зевар чун фарҳанг нест!**”-ро пайдо кунед.

---

110. Бо қорбасти калимаҳои дар қадвал пеш-ниҳодшуда, инчунин феълҳои замони гузашта, ҳозира, оянда қумлаҳо тартиб диҳед.

111. Аз рӯйи расм ва мазмуни матни китоби дарсӣ фикратонро ба таври шифоҳӣ ва хаттӣ баён кунед.

112. Бозии “Калимаёбак”. Бо ҳарфҳои пешниҳодшуда калимаҳо тартиб диҳед.

113. Аз рӯи расм бо корбасти исм, сифат, феъл матн тартиб диҳед.

62

114. **Суратмуаммо.** Бо гузоштани сарҳарфи расмҳо зарбулмасали “**Мард ба ҳунар ном гирад**”-ро пайдо кунед ва бо хати зебо нависед.

115. Аз рӯи расм ва мазмуни матни китоби дарсӣ фикратонро доир ба ростгӯӣ ва айб начустан шифоҳӣ ва хаттӣ баён кунед.

116. Бозии “Калимаёбак”. Бо ҳарфҳои пешниҳодшуда калимаҳо тартиб диҳед.

117. Бозии “Саволаку ҷавобак”. Нон аз чӣ ҳосил мешавад?

Ҷавоб:

118. Рақамҳоро бо табдили ҳарф ва илова бар калимаҳо калимаҳои нав тартиб диҳед.

2	+	ш	а	н	б	2	=	?
2	+	т	о	р	=	?		

2	+	ш	а	н	б	2	=	?
2	+	т	о	р	=	?		

---

119. Бозии “Саволаку ҷавобак”.

1. Ситораҳо чӣ тавр пайдо мешаванд?
2. Чаро ситораҳоро танҳо шаб мушоҳида мекунем?
3. Чаро ситораҳо медурахшанд?
4. Оё ситораҳо якранганд?

Ҷавоб:

120. Бо гузоштани сарҳарфи расмҳо зарбул-масали “Аз ҳаракат – баракат”-ро пайдо кунед.

121. Бозии “Саволаку ҷавобак”. Бозичаҳоро аз чӣ месозанд?

Ҷавоб:

---

122. Чистонро хонед ва ҷавобашро навишта, доир ба он ҷумлаҳо тартиб диҳед.

Гирд аз кӯзача,
Гирдомагирд аст кӯзача.
Донаҳазор аст кӯзача,
Кунгурадор аст кӯзача.

123. Чистонҳоро хонед ва ҷавобашро нависед.

Қадаш мисли сафедор,
Зӯри сад мошин дорад,
Мошинаро беозор,
Яқдаста мебардорад.

Хона аз пушти хона,
Рӯйи оҳан равона.
Оҳан чӣ гуна оҳан?
Хона чӣ гуна хона?

124. Шинос шавед ва пас аз он бо гузориши бомавридонаи рақамҳо калимаҳои нав тартиб диҳед.

1	4	3	2
о	д	а	м

5	2	3	4	1
д	а	в	и	д

3	4	5	6	2	1
р	а	ф	т	е	м

1	2	3	6	5	4
х	а	н	д	и	д

1	2	7	6	5	4	3
м	е	д	а	в	а	д

125. Бозии “Саволаку ҷавобак”. Наврӯз чӣ гуна ҷашн аст?

оғози соли хуршедӣ
бедорӣ ва рангорангии табиат
корҳои кишоварзию деҳқонӣ
покию садоқат
зебоию нафосат
лутфу марҳамат
шарофату шафоат
файзу баракат

Ҷавоб:

---

126. Чистонро хонед ва ҷавобашро нависед.

Ҷома дорад беҳисоб,

Ҷома дорад чун китоб.

Ҷомаашро кушой.

Чашмат шавад ҳавзи об.

127. Аз рӯйи расм матн тартиб диҳед.

128. Чистонро хонед ва ҷавобашро нависед.
Чор по дорад чорпо не,
Аз чор вачаб боло не.

129. Ҷавобҳои тестро муайян намоед.

ТЕСТ

1. Маънои калимаи “Наврӯз”-ро муайян намоед.

- а) рӯзи хубтарин   б) рӯзи беҳтарин
в) рӯзи нав

2. Оғози Наврӯз – ҳамчун ҷашни байналмилалӣ кадом рӯз аст?

- а) 18 март   б) 21 март
в) 19 март

3. Кадоме аз ин хӯрокҳо бо фарорасидани ҷашни Наврӯз омада мешаванд?

- а) сумалак   б) ширкаду
в) ширбиринҷ

130. Пуфакҳоро аз рӯйи рақамҳояшон бо тартиб гузоред, аз ҳиҷоҳои дар пуфакҳо навишташуда зарбулмасали халқиро пайдо кунед.

131. Аз рӯйи расм ҷумлаҳо тартиб диҳед.

132. Бозии “Саволаку ҷавобак”. Ба паррандагон нигаред ва номҳои онҳоро бо хати зебо нависед.

133. Аз рӯйи расм матн тартиб диҳед.

---

134. Чистонро хонед ва ҷавобашро нависед.

Куртааш аз алоча,
Майдаҳаки балоча.

Одам диҳад агар ғам,
Неш занад дар як дам.

З . . . Р
,,

---

135. Пас аз саволҳо исмҳои дилхоҳ нависед.

И

кӣ?

кӣ?

кӣ?

кӣ?

136. Аз рӯйи расм матн тартиб диҳед.

---

137. Бо илова намудани пасвандҳо исмҳои сохта тартиб диҳед.

Гул____, нур____, кор____, лола____, гандум____, пахта____, булбул____, чаман____, кӯҳ____.

138. Бози “Калимаёбак”. Бо ҳарфҳои пешниҳодшуда калимаҳо тартиб диҳед.

---

139. Бо назардошти пасвандҳо исмҳои дилхоҳ нависед.

_____ чӣ, _____ гар,
 _____ зор, _____ истон,
 _____ сор.

140. Бо иловаи пасванди **-гар** аз исм исмҳои дигар созед.

Кор – _____

Гавҳар – _____

Ғорат – _____

Ситам – _____

Тавон – _____

141. Бо гузоштани саволҳо феълҳои таркиби ҷумларо муайян кунед.

1. Офтоб баромад. 2. Ҳаво гарм шуд. 3. Ҳамеша сухани ростро гӯй. 4. Падарам ба ман китоби ранга овард. 5. Бибиҷонам аз деҳот омад.

_____

_____

_____

_____

_____

142. Бо навиштани феълҳо шакли пурраи ҷумларо пайдо кунед.

Шамоли сард аз субҳ то шом _____

Бобои барфӣ бо тӯҳфаҳои солинавӣ _____

Мо дар атрофи арча _____

Феълҳо барои истифода: *меояд, вазид, ме-рақсем.*

143. Бо истифодаи феълҳои давидан, паридан, омадан ҷумлаҳо тартиб диҳед.

---

144. Зарбулмасал ва мақолҳоро бо гузоштани феълҳои мувофиқ пурра кунед.

1. _____ кай бувад монанди _____?
2. Аввал _____, баъд _____.
3. Офтобро бо доман пӯшонида _____.

Феълҳо барои истифода: *шунидан, дидан, намешавад, кӯшиш, пурсиш.*

145. Феълҳои муқобилмаъно нависед.

Омад – _____

Нишаст – _____

Рафт – _____

Баргашт – _____

Гуфт – _____

Дид – _____

146. Бо феълҳои ифодакунандаи ҳаракату ҳолат ҷумлаҳо тартиб диҳед.

Хондан, навишта гирифтан, кор кардан, ҳобидан.

---

147. Феълҳои таркиби ҷумларо муайян кунед.

1. Ман ба бародарам мактуб навиштам.

2. Шаҳло рӯйи ҳавлиро рӯфт ва об зад

3. Арча ҳамеша бо ранги сабзи баланд қад мекашад.

4. Падарам дар завод кор мекунад.

5. Ман бегоҳ ба тамошои футбол меравам.

---

148. Ба феълҳо саволҳои мувофиқ гузоред.

Пухт, сӯхт, дӯхт, андохт, мебардорад, меравад, мегирад, пурсид, афтод, чаҳид, тохт, покнавис мекунад.

---

149. Хонед ва ба лавҳи хотир нигоҳ доред.
Исмҳои навъи зерин ду тарзи навишт доранд:
а) як гурӯҳ исмҳои, ки дар анҷом ҳамсадои
ҳ доранд: **роҳ-рах, чоҳ-чаҳ, моҳ-мах, коҳ-ках,
рӯбоҳ-рӯбаҳ.**

б) як гурӯҳ исмҳои, ки дар анҷом ҳарфи й
доранд: **рӯй-рӯ, мӯй-мӯ, кӯй-кӯ, ҷӯй-ҷӯ, пой-по,
сарой-саро.**

---

150. Чистонро хонед ва ҷавобашро нависед.

Мӯзаи сурх дар пояш,
Хушкиву об ҷояш.
Аз об мебарояд.
Бо нозу бо адояш

151. Феълҳои таркиби ҷумларо муайян кунед ва ба зераш хат кашед.

1. Раҳимҷон оҳиста-оҳиста гап мезанад.
2. Онҳо дуру дароз фикр мекарданд.
3. Ман ин китобро пагоҳ мехонам.

---

152. Феълҳои ифодакунандаи ҳаракату ҳолатҳо нависед.

---

153. Бо хати зебо нависед.

Мегӯяд, мерӯбад, хӯрд, ҷавоб дод, рафта истодааст, бардошта мебарад, парешон шуд, меравад, омад, қач шуд, мепартофтанд, мехонам, дод, нигоҳ кард, пӯшонд.

---

154. Хонед ва бо саволгузорӣ феълҳои таркиби ҷумларо муайян кунед.

Хурду калони мардуми мо ба қадри нон мерасанд. Нонро азиз медоранду эҳтиром мекунад. Барои тайёр намудани нон меҳнат ва қувваи бисёр сарф мегардад.

---

155. Бо интихоб ва корбасти феълҳо чаҳорто ҷумла тартиб диҳед.

Фаҳмонд, сиҳат мешавад, хунук шуд, пухт, рехт, мебурад, сиёҳ мешавад, бурд, нигоҳубин мекунад, мерезад, ёрӣ дод, рақсид, табассум кард, мекашонад, пир мешавад.

---

156. Феълҳои дилхоҳи ҳаракату ҳолат, вазъи-
яту тағйироти аломатро ифодакунанда нависед.

157. Савол ва замонҳои феълро муайян кунед.

Давиданд – _____

донистед – _____

рақсидӣ – _____

донист – _____

гирифта бурд – _____

сохта шуда буд – _____

гирифтанд – _____

гирифтӣ – _____

сохтед – _____

ханда кард – _____

158. Феълҳои таркиби ҷумлаҳоро муайян кунед ва ба зераш хат кашед.

Рӯзе якчанд кас ба қуллаи кӯҳи баланди сербарф баромаданӣ шуданд. Онҳо ҷӯбҳои дароз, ресмон, нардбон, мисрон ва хӯрокворӣ тайёр карданд. Бо худ инчунин либосҳои зимистонӣ гирифтанд. Оқибат ҳама тайёр шуда ба роҳ даромаданд.

---

159. Чистонро хонед ва ҷавобашро ёбед.
Феълҳои таркиби онро бо хати зебо нависед.

Як порча замин доштем,
Тухми сиёҳ коштем,
Бо чашми худ бидидем,
Бо ақли худ шинохтем.

---

160. Бо ҷобачогузори феълҳо ҷумла тартиб
диҳед.

Зоғ, месохт, ҳар сол, лона, шохҳо, дар, ба-
ландтарин, дарахт.

---

161. Феълҳои замони ояндаро муайян намуда, ба онҳо савол гузored.

1. Собир пагоҳ ба Чорбоғ меравад, ман низ хоҳам рафт. 2. Аз гунҷишк тарсӣ – арзан на-кор.

---

162. Феълҳои ба саволҳои **чӣ кор кард?** **чӣ кор мекунад?** ҷавобшаванда нависед.

---

163. Бо саволгузори феълҳои таркиби ҷумла-ро муайян кунед.

1. Чойро сахт ҳӯрд мақаш.
2. Ҳангоми ҷойнӯши даст ба рӯю бини мазан.

---

164. Феълҳоро ҷобаҷо гузошта, якчанд ҷумла тартиб диҳед.

1. Форам, аз, мевазад, бод, кӯҳсорон.
  2. Себ, шинондем, гелос, боғ, дар, мо, ниҳол.
  3. Рафтанд, боғ, Фирӯз, ба, Сӯҳроб, тамошо, Ҷӯра, ҳайвонот.
-
-
-
-
-
-
-

165. Бо хати зебо нависед.

Кордро ҳеч гоҳ сӯйи даҳон набаред.

Донаи харбуза ё тарбузро ба коса туф наку-
нед.

---

166. Феълҳои таркиби ҷумлаҳоро муайян ку-
нед. Пас аз он ҷумлаи дуюмро ба ду ҷумлаи
алоҳида ҷудо карда нависед.

1. Аз пахта газвор мебофанд.
2. Аз пунба-
донаи вай равған мегиранд ва собун мепазанд.

3. Аз пӯчоқаш барои ҳайвонҳо хӯрок тайёр ме-
кунанд. 4. Пояшро барои алав истифода меба-
ранд.

167. Бо хати зебо нависед.

Ба одоби таомхӯрӣ риоя кунед.

Рӯятонро бо дастпоккунӣ сари мизи хӯрок пок
накунед.

---

168. Феълҳои замони гузашта нависед.

чӣ кор кард?

чӣ шуд?

<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>

169. Бо ҷобачогузори феълҳои феълҳои зе-
рин якчанд ҷумла тартиб диҳед.

Борон – ...   Шамол – ...

Офтоб – ...   Осмон – ...

Ҷуйча – ...   Гулҳо – ...

---

170. **Феълҳо барои истифода:** мезазад, ба-
ромад, борид, ҷорӣ мешавад, шукуфтанд, соф
шуд.

Бо хати зебо нависед.

Доду фарёди Шаҳриёр ба осмон печид.

Дар лабони модараш табассум гул кард.

---

171. Ба саволҳои поёнӣ ҷавоб нависед. Ба
зери феълҳо ду хати рост кашед.

1. Кадом рӯзномаҳоро мехонед?

2. Кадом нависанда ва шоиронро медонед?

3. Бо парвариши кадом паррандаву ҳайвонот
бевосита машғулед?

---

172. Сето ҷумлаи феълҳояшон ба саволи чӣ шуд? ҷавобшаванда нависед.

чӣ шуд?

Намуна: Як шаб бозӣ бисёр гарм шуд.

---

173. Ба саволҳои зерин ҷавоб нависед.

1. Феъл чист?

---

2. Феъл ба кадом саволҳо ҷавоб мешавад?

---

3. Феъл чанд замон дорад?

---

4. Замони гузаштаи феъл гуфта чӣ гуна замонро дар назар дорад?

---

5. Чӣ гуна замонро замони ҳозираи феъл меноманд?

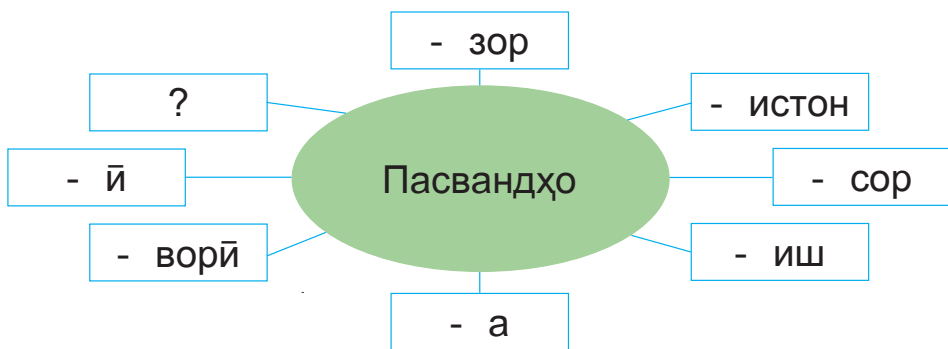
6. Замони ояндаи феъл чӣ гуна амалро ифода мекунад?

---

7. Феъл чӣ гуна амалҳои предметро ифода мекунад?

---

174. Аз нақшаи зерин пасвандҳоро ёбед ва бо корбасти он ҷумлаҳо тартиб диҳед?

---

175. Сифатҳои таркиби ҷумлаҳоро муайян намоед ва ба зераш хат кашед.

Оби ҳавз соф аст. Бачаҳо дар ҳавз оббозӣ мекунад. Ҳабиб оббози моҳир аст. ӯ нағз шино мекунад.

чӣ хел? ....., ...

---

176. Сифатҳои асли ва нисбиро дар алоҳидагӣ нависед.

Гули сурх, хонаи калон, забони тоҷикӣ, либоси гарм, хонаи ҷӯбин, бинои пуршукӯҳ, қалами

зард, роҳи рост, ҳайвони хонагӣ, меҳнати дастӣ, рӯйи зебо, пули чӯбин.

---

177. Панҷтоӣ сифатҳои аслий ва нисбӣ нави-
сед.

---

178. Ба қойи нуқтаҳо сифатҳои хурд ва ка-
лон гузоред. Гӯед, ки кадоме аз онҳо хурд асту
кадоме калон?

Бум (чуғз)	.....	– уқоб	.....
Пиёла	.....	– коса	.....
Чӯй	.....	– дарё	.....
Чӯча	.....	– мурғ	.....
Гурба	.....	– паланг	.....

179. Ба сифатҳои зерин пасвандҳои **-тар**, **-таринро** илова карда нависед.

Баланд – ..... – .....

Наздик – ..... – .....

Беҳ – ..... – .....

Чобук – ..... – .....

180. Бози “Калимаёбак”. Бо ҳарфҳои пешниҳодшуда калимаҳо тартиб диҳед.

---

181. Сифат ва пасвандҳои сифатсозро муайян кунед.

1. Имрӯз офтоби ҷонбахш ба қишлоқ доман-доман нур пошида, гулу сабзаро зеботар, дарахтони нав баргкушодаро барнотар, кӯҳу даштро

хуррамтар карда буд. 2. Оби шӯхи дарёчаи деҳа боз ҳам шӯхтар шудагӣ барин ба назар метофт.

---

182. Ба ҷойи нуқтаҳо сифатҳои мувофиқ гузошта, шакли пурраи шеърро пайдо кунед.

Хеҷ шодӣ нест андар ин ҷаҳон,
..... аз дидори рӯйи дӯстон.
Хеҷ талхӣ нест бар дил ... ..,
Аз фироқи дӯстони пурҳунар.

Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ

Калимаҳо барои истифода: *талхтар, бартар* (беҳтар).

---

183. Сифатҳои дилхоҳе нависед, ки пасвандҳои **-тар, -тарин** дошта бошанд.

---

184. Ба ҷойи нуқтаҳо сифатҳои мувофиқро гузошта, ҷумлаҳоро пурра намоед. Бо аломати шартӣ пасвандҳои сифатсозро ишора кунед.

1. Шеър ҳайвони даррандаи ..... мебошад. 2. Мурғи аз ..... хона берун намеравад. 3. Либосҳо мисли либосҳои ....., ..., ... гуногун мешаванд. 4. Ман аз дӯкони ..... китоби “**Афсонаҳои халқи тоҷик**”-ро харид кардам. 5. Соати ..... нисбат аз соати дастӣ калон аст.

Калимаҳо барои истифода: *китобфурӯшӣ, хонагӣ, даштӣ, мактабӣ, деворӣ, корӣ, хонапӯшӣ.*

---

185. Аз силсилаи мисолҳо сифатҳои пасванди **-ин** қабулкардаро муайян намоед. Бо гузоштани аломатҳои шартӣ реша ва пасвандҳоро ишора кунед.

Пуч, хурд, маҳин, нафис, чӯбин, шармгин, дилкаш, босафо, дилкушо, сиёҳ, беканор, хушрӯй, пӯлодин, борик, тиллоӣ.

---

186. Дар стунчаҳои ҳолӣ шумораҳои аслий, тахминӣ ва касрӣ нависед.

Шумораҳои аслий	Шумораҳои тахминӣ	Шумораҳои касрӣ

187. Бо интихоби ҷонишинҳои шахсии **ман, ту, вай** ҷумлаҳо тартиб диҳед.

Намуна: 1. Дӯстони азиз, ман бароятон хабари хуш овардам.

2. Мо натиҷаи кори ҳар касро санҷида мебинем.

O'quv nashri

ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI

*Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 3-sinfi
uchun mashq daftari
(Tojik tilida)*

*Муҳаррир Илҳом Эшонзодаи Насафӣ
Рассомон Нигора Нусратова, Тоҳир Турғунбоев
Муҳаррири бадеӣ Сарвар Фармонов
Муҳаррири техникӣ Акмал Сулаймонов
Мусахҳеҳ Дилшода Ҳамроқулова
Дизайнер ва саҳифабанд Ҳилола Шарипова*

Ба чопаш 13.04.2022 имзо шуд. Андозаи 70X90 1/16.
Гарнитураи Ариал. Кегели 14.
Бо усули офсет чоп шудааст.
Ҷузъи чопии шартӣ 7,0.
Ҷузъи нашрию ҳисобӣ 5,56.
Теъдоди нашр .....нусаха. Фармоиши №.....